

VALORIFICAREA POTENȚIALULUI RECREATIV AL REZERVAȚIILOR ȘTIINȚIFICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

SOCHIRCĂ V.¹ ORCID: 0000-0003-3924-2253
CIUBUC Natalia¹ ORCID: 0000-0002-9007-9300

IVANIȚA Daria²

¹Universitatea de Stat din Moldova,

²Agenția de Stat „Moldsilva”

e-mail: vitalie.sochirca@usm.md

INTRODUCERE

Ariile naturale protejate au un rol esențial în conservarea biodiversității, menținerea funcționării ecosistemelor și protejarea resurselor naturale, reprezentând totodată un cadru favorabil pentru dezvoltarea sustenabilă a turismului. Prin conservarea peisajelor naturale, a habitatelor și a speciilor de floră și faună, aceste teritorii oferă oportunități valoroase pentru activități recreative, educaționale și de cercetare, contribuind la apropierea societății de natură și la creșterea nivelului de conștientizare privind importanța protecției mediului.

Turismul desfășurat în mod responsabil în ariile naturale protejate favorizează educația ecologică a vizitatorilor, promovează valorile patrimoniului natural și cultural și stimulează adoptarea unor comportamente prietenoase mediului. În același timp, activitățile turistice generează beneficii economice pentru comunitățile locale prin crearea de locuri de muncă și dezvoltarea serviciilor asociate, contribuind astfel la dezvoltarea regională durabilă.

Veniturile obținute din activitățile turistice pot susține măsurile de conservare, monitorizare și management al ariilor naturale protejate, consolidând capacitatea acestora de a proteja biodiversitatea și serviciile ecosistemice oferite societății. Astfel, turismul sustenabil reprezintă un instrument important pentru valorificarea responsabilă a patrimoniului natural și pentru asigurarea unui echilibru între obiectivele de conservare și cele de dezvoltare socio-economică.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN) definește ariile protejate drept *„un spațiu geografic clar delimitat, recunoscut, desemnat și administrat în baza unor acte legale sau prin alte mijloace eficiente, cu scopul de a se realiza conservarea pe termen lung a naturii, precum și a serviciilor de mediu și a valorilor culturale asociate”* [1]. Rolul ariilor naturale protejate este multiplu și foarte variat, determinat în primul rând de protejarea speciilor rare de plante și animale, a peisajelor unice, a resurselor unice sau reprezentative de apă, sol, biodiversitate, precum și a valorilor conexe precum mediu de viață, cultură și

tradiții, educație ș.a. Pe lângă conservarea diversității biologice și culturale, multe zone protejate realizează funcții sociale și economice importante [2, 3].

Dincolo de funcția de conservare, ariile naturale protejate își consolidează dimensiunea socio-culturală, devenind destinații importante pentru activități recreative, ecoturism și programe de educație pentru mediu, stimularea dezvoltării economice locale, iradicarea sărăciei, consolidarea coeziunii sociale și susținerea identității culturale [4-6]. Potențialul lor recreativ este determinat de diversitatea peisajelor și de bogăția componentelor biotice, în special a florei și faunei, care oferă vizitatorilor experiențe autentice și oportunități pentru educație ecologică, relaxare și activități în aer liber. În general, potențialul recreativ al unei ANP se referă la capacitatea acesteia de a oferi condiții prielnice pentru recreere și relaxare, într-un mod care nu afectează negativ ecosistemele [7, 8].

La momentul actual, sistemul ariilor naturale protejate din Republica Moldova include 312 obiective și teritorii protejate, inclusiv 5 rezervații științifice (naturale), 2 parcuri naționale, 158 de locații cu arbori seculari (în total 429 arbori) și 472 de specii rare de floră și faună (din 9 familii și 3 ordine), încadrate în mai multe categorii prevăzute de Legea nr. 1538-XIII privind fondul ariilor naturale protejate de stat [9]. Suprafața totală a ariilor naturale protejate de stat este de 209,7 mii hectare, ceea ce reprezintă circa 6,2% din teritoriul Republicii Moldova. Creșterea suprafeței ariilor naturale protejate reflectă politica Republicii Moldova de consolidare a sistemului național de conservare a biodiversității. În vederea consolidării sistemului național de management al ariilor naturale protejate, Republica Moldova a inițiat procesul de creare a Instituției Publice „Administrația Ariei Naturale Protejate”, prevăzută ca structură specializată pentru coordonarea conservării biodiversității, gestionarea ariilor protejate și implementarea politicilor de protecție a patrimoniului natural. Instituirea acestei structuri este inclusă în măsurile de reformă aferente Planului de Creștere al Republicii Moldova 2025–2027, aprobat prin HG nr. 260/2025 [10].

Rezervațiile științifice din Republica Moldova constituie o categorie distinctă de arie naturală protejată, având ca obiectiv principal conservarea ecosistemelor în stare naturală, realizarea cercetărilor științifice și monitorizarea proceselor ecologice. Amplasate în regiuni cu o valoare naturală și peisajeră deosebită, acestea conservă ecosisteme forestiere, zone umede, habitate de stepă și acvatică, cu o biodiversitate ridicată și numeroase specii rare, vulnerabile sau endemice. Regimul strict de protecție limitează activitățile antropice susceptibile să afecteze integritatea ecosistemelor și menținerea proceselor naturale [11].

În contextul promovării dezvoltării durabile și a educației ecologice, crește interesul pentru identificarea și valorificarea responsabilă a potențialului recreativ al rezervațiilor științifice. Această abordare nu vizează dezvoltarea turismului de masă, ci promovarea unor forme de recreere cu impact redus asupra mediului, precum vizitele ghidate, activitățile educaționale, observarea speciilor de floră și faună și sensibilizarea publicului privind importanța conservării naturii. În acest

sens, cadrul normativ național, inclusiv Legea nr. 352/2006 privind organizarea și desfășurarea activităților turistice în Republica Moldova, stabilește că dezvoltarea turismului trebuie să se bazeze pe principiile durabilității și protejării patrimoniului natural [12].

Potențialul recreativ al ariilor naturale protejate este influențat de accesibilitate, proximitatea față de centrele populate, valoarea peisagistică, diversitatea biologică și existența infrastructurii pentru vizitare. Totuși, regimul de protecție impune limitarea activităților recreative la forme controlate și cu impact redus asupra mediului. Valorificarea responsabilă a acestui potențial poate contribui la educația ecologică, dezvoltarea ecoturismului și implicarea comunităților locale în conservare, însă presupune și riscuri precum perturbarea habitatelor sau poluarea. Din acest motiv, activitățile recreative trebuie integrate în planurile de management ale ariilor protejate, atent reglementate și adaptate particularităților fiecărei rezervații.

Așadar, rezervațiile științifice din Republica Moldova dispun de potențial recreativ considerabil, dar el trebuie explorat cu maximă prudență, în conformitate cu prevederile cadrului legal național. Legea nr. 1538/1998 și Legea nr. 352/2006 oferă baza normativă pentru ca aceste spații să fie, în mod controlat, deschise publicului în scopuri educative și de recreere pasivă, contribuind astfel la consolidarea unei relații sănătoase între om și natură.

Tradițional rezervațiile științifice aflate în subordinea Agenției „Moldsilva” desfășoară activități turistice cu impact minim asupra mediului, organizate exclusiv în zona tampon a rezervației, evitând cu strictețe zona de protecție strictă (zona nucleu), în conformitate cu principiile conservării. Această abordare permite vizitatorilor să se bucure de natură și să dobândească cunoștințe ecologice relevante, fără a afecta echilibrul ecosistemelor. Serviciile prestate de rezervații includ excursii ghidate pe trasee ecologice amenajate, desfășurarea orelor ecologice pentru elevi și studenți, activități de tip „picnic”, dar și opțiuni de cazare în spații special amenajate, în afara zonelor sensibile. În scopul susținerii acestui demers prin HG nr. 560 din 31 iulie 2020, în cadrul aparatului central al Agenției „Moldsilva” a fost instituită funcția de „specialist principal în silvoturism”, astfel dezvoltând cadrul legal pentru desfășurarea activităților turistice în rezervațiile științifice.

Dinamica vizitatorilor și a veniturilor generate de aceste servicii a cunoscut o tendință pozitivă în ultimii ani, confirmând interesul tot mai mare din partea publicului pentru formele de turism ecologic. Această evoluție demonstrează că există un potențial real de valorificare recreativă în cadrul rezervațiilor științifice (tab. 1).

Tabelul 1.

Numărul vizitatorilor și volumul încasărilor și înregistrați în cadrul rezervațiilor științifice subordonate Agenției „Moldsilva” în anii 2021–2024

Rezervații științifice	2021		2022		2023		2024		Media	
	Nr. vizitatori	Încasări, mii lei	Nr. vizitatori	Încasări, mii lei	Nr. vizitatori	Încasări, mii lei	Nr. vizitatori	Încasări, mii lei	Nr. vizitatori	Încasări, mii lei
Codrii	5454	174,8	15552	468,7	7123	286,5	9426	372,0	9389	325,5
Pădurea Domnească	11402	484,7	13471	588,1	13323	603,0	13199	645,8	12849	580,4
Plaiul Fagului	1183	210,2	1524	271,0	2417	475,4	3202	497,1	2082	363,4
Prutul de Jos	1028	99,7	741	28,1	1635	160,7	1428	117,9	1208	101,6
TOTAL	19067	969,4	31288	1355,9	24498	1525,6	27255	1632,8	25528	1370,9

Sursa: conform datelor Agenției „Moldsilva”

Astfel, numărul total de turiști a crescut de la 19067 în 2021 la 27255 în 2024, ceea ce semnifică o majorare cu circa 43%. În același timp, veniturile au crescut de la 969,4 mii lei în 2021 la 1632,8 mii lei în 2024, sau cu 70%. Această evoluție pozitivă confirmă existența unui interes crescut pentru turismul ecologic și educațional în Republica Moldova și validează deciziile autorităților privind reglementarea și dezvoltarea activităților turistice cu impact redus în ariile naturale protejate.

Deși infrastructura turistică actuală răspunde cerințelor de bază ale unui turism ecologic, există numeroase oportunități de extindere a ofertei, fără a compromite regimul de protecție. Printre direcțiile posibile se pot enumera: crearea programelor de voluntariat pentru tineri și studenți (curățenie, ghidaj, monitorizare biologică); ture de observare a păsărilor și insectelor nocturne, desfășurate cu ghid specializat în perioade prestabilite; dezvoltarea centrelor de informare ecoturistică digitale, unde turiștii pot accesa informații despre biodiversitate, rute, reguli și siguranță; organizarea taberelor de vară pentru copii, cu program de educație prin natură, drumeții și activități cu tematică ecologică. Un alt vector de dezvoltare a activităților recreative îl reprezintă organizarea unor evenimente tematice cu caracter ecologic, educațional sau cultural, cum ar fi festivaluri tematice; ateliere de meșteșuguri tradiționale și artă inspirată din natură (pictură pe lemn, sculptură, fotografie de natură); proiecții de film documentar și seri tematice cu invitați din domeniul protecției mediului; evenimente wellness și retreat-uri în natură (yoga, mindfulness, terapie forestieră) – în grupuri mici, cu respectarea liniștii ecosistemului, etc.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Rezervațiile naturale din Republica Moldova reprezintă componente esențiale ale patrimoniului natural național, având un rol fundamental în conservarea biodiversității, protejarea ecosistemelor valoroase și menținerea echilibrului ecologic. În același timp, acestea constituie resurse importante pentru dezvoltarea turismului ecologic, datorită diversității peisajere, bogăției floristice și faunistice, precum și prezenței unor elemente naturale cu valoare științifică, educațională și recreativă deosebită. Rezervațiile naturale din Republica Moldova nu trebuie privite exclusiv ca spații destinate conservării, ci și ca platforme pentru dezvoltarea durabilă, în care protecția naturii, educația ecologică și beneficiile socio-economice ale ecoturismului se pot integra într-un model armonios de utilizare responsabilă a patrimoniului natural.

Recomandări:

1. Elaborarea unei politici naționale integrate privind turismul în ariile naturale protejate, care să stabilească obiective, mecanisme de finanțare și direcții de dezvoltare durabilă, inclusiv revizuirea cadrului normativ privind accesul vizitatorilor, delimitarea zonelor de vizitare și reglementarea activităților recreative în funcție de categoria de protecție a fiecărei arii.

2. Implementarea unui sistem modern de management al vizitatorilor și monitorizare a impactului turistic, evaluarea periodică a capacității de suport a ecosistemelor, digitalizarea serviciilor turistice, amenajarea infrastructurii ecologice (centre de vizitare, trasee tematice, puncte de informare) și profesionalizarea personalului implicat în activități de ghidaj și educație ecologică.

3. Promovarea implicării comunităților locale și dezvoltarea parteneriatelor pentru ecoturism durabil, prin stimularea inițiativelor economice verzi (servicii de cazare, gastronomie locală, ghidaj, produse tradiționale ș.a.), crearea locurilor de muncă asociate conservării naturii și turismului, precum și consolidarea colaborării administrației ariilor naturale protejate cu autorități publice, instituții de cercetare, organizații neguvernamentale, sectorul educațional și alți actori interesați.

BIBLIOGRAFIE

1. Stanciu, Erika; Florescu, Florentina. Ariile protejate din România: noțiuni introductive. Brașov: Green Steps, 2009. ISBN 978-606-92081-1-3
2. Worboys, G.L., Lockwood, M. & Kothari, A. (2015). *Protected Area Governance and Management*. IUCN and ANU Press. ISBN 978-1-925261-15-8
3. Ciubuc, N. Managementul ariilor naturale protejate: Note de curs. – Chișinău: 2025 (CEP USM), 195 p., ISBN 978-9975-62-869-3
4. Ceballos-Lascurain, H. (1996). *Tourism, Ecotourism and Protected Areas: The State of Nature-Based Tourism around the World and Guidelines for Its Development*. IUCN, Gland and Cambridge
5. Eagles, P.F.J., McCool, S.F. & Haynes, C.D. (2002). *Sustainable Tourism in Protected Areas: Guidelines for Planning and Management*. IUCN

6. Sochircă, V., Ciubuc, N., The role of blended learning in teaching natural and environmental sciences., In: Conferința științifică națională cu participare internațională "Natural sciences in the dialogue of generations", Ed. 7, 12-13 septembrie 2024, Chișinău. Chișinău: Editura USM, 2024, Ediția 7, p. 109. ISBN 978-9975-62-756-6. https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/Dialogul%20generatiilor%20ABSTRACT%20BOOK_2024_F.pdf
7. Sochircă. V. Bejan, I. Resurse turistice (suport de curs). CEP USM, Chișinău, 2011, 139 p. ISBN 978-9975-71-083-1.38
8. Newsome, D., Moore, S.A. & Dowling, R.K. (2012). Natural Area Tourism: Ecology, Impacts and Management. Channel View Publications, 2nd edition
9. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 1538-XIII din 25.02.1998, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 66-68/442 din 16.07.1998
10. Agenda de reforme aferente Planului de creștere al Republicii Moldova pentru anii 2025-2027, HG nr. 260 din 07.05.2025
11. Postolache, Gheorghe; Bucațel, Vasile; Lazu, Ștefan. Ariile naturale protejate din Moldova. Chișinău: Știința, 2017. ISBN 978-9975-67-966-4
12. Legea nr. 352 din 24.11.2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activităților turistice în Republica Moldova, publicată în Monitorul Oficial Nr. 14-17 la 02.02.2007